

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris
Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia**

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

Exercitia Spiritvalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45790)

Matt. 6.

suos; tu autē sequere me, & quere primū regnū Dei, & iustitiā eius. Habebis enim thesaurum in cælis, si renunciaueris omnibus terrenis. O quā stolidi sunt & cæci, qui pro vili & breuissimo delectamento carnis, negligunt quærere æterna gaudia cæli; qui nunc formidant subire sacri ordinis disciplinam, & non ponderant inextinguibilis ignis perpetui flammam.

Matt. II.

3. Ah, nimium differt humilis habitus monachorū, & larualis aspectus dæmoniorum. Valde dissonant inter se deuotus cantus religiosorum, & intolerabilis planctus dānatorum. O si scirent donum Dei, & gustassent, quā suavis est Dominus, & quā iucundum est cælesti Domino seruire, libenter terrena cūcta relinquerent, quæ nec diu tenere valent, & ad religionis statum cōsolarentur, per quem recto itinere ad cælum conscenderent. Vnde pius Dominus puillos corde cohortatur, ne præcepta salutaria in Ordine perhorrescant; sed potius cum omni humilitate obedientiæ iugum suscipiant, dicens: *Tollite iugum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Quā nobis præstare dignetur Iesus Christus Mariæ filius, qui regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

EXERCITIA SPIRITVALIA.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE feruida exhortatione ad virtutes.	Cap. I
De firmo proposito seruando per diem.	II
De eleuatione & directione cordis ad Deum.	III
De custodia cella & sensuum exteriorum.	IV
De hora surgendi, & de officio diuino.	V
De refectorio, & cibis sumendis.	VI
De fabulis & otio vitandis.	VII
De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.	VIII
De examinatione conscientia completorio finito.	IX
De scrutinio conscientia in speciali.	X
De hora dormitionis & nocturne quietis.	XI
De virtute sancta obedientia.	XII

CAPVT I.

De feruida exhortatione ad virtutes.

Ephes. 4.

Renouamini autem spiritu mentis vestre, ait beatus Paulus Apostolus. Solēt boni religiosi habere deuota exercitia, quibus

bus ad spiritualem profectum & virtutis amorem quotidie excitentur. Tales secretum petunt, & tumultus fugiunt populares: vitam suam sollicitè discutiant, & si in aliquo offenderint, mox illud digna contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes suas: quibus affectionibus mouentur, animaduertūt; atque contra euagationes cordis, frequenti oratione ac sacræ lectionis meditatione se muniūt, & dicunt: *Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.* *Psal. 118.* Neesse est enim cor in diuersa rapi, & vitijs repentè sordidari, quod internis ac deuotis exercitijs non insistit.

2. Omnium exercitiorum primum, & ad purgationem mentis vtile magis, est passiones vitiorum agnoscere, & remedia eorum à Deo cum gemitu & lachrymis postulare. Nam pauperes, agroti, & vulneribus corporis afflicti, luctuosis precibus opem curationis à transeuntibus sedulo petunt. Misericors autem & pius Dominus non despiciet orationem contriti spiritus, pro æterna salute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conuersationi congrua, quæ te instruant, renouent, & accendant: Non debent hæc priuata excludere communia; sed ad ea te promptiorem magis reddere, vt in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quod si ab inceptis tuis occasione aliqua impeditis, quanto citius vales, stude ad teipsum habere recursum.

3. Frequentè etiam tuum inspice libellum, vt clariùs tibi innotescat internus profectus tuus siue defectus. Secundùm datam tibi gratiam, præformâ institutionis tuæ normam. Nemo melius instruitur ad omne bonum, quàm Spiritu sancto intus agente; cuius vnctionem, mitis & humilis faciliùs promeretur. Sapiëntia est ordinare vitâ suam, & debitum actibus suis imponere finem. Oportet etiâ cõueniëntia media inquirere, quibus ad principale perueniatur intentum. Plus proficit vna determinata actio sapiëntis, quàm magna occupatio stulti. Qui importunè & incõsideratè agit, faciliè offendit, & dolebit ipse offensus. Qui autem matura vititur prouidentia, de salubri semper fine gaudebit. Esto memor propriæ fragilitatis, etiâ dum bene tibi successerit, & altum de te sapere noli. Est qui elatos humiliat, Deus malleus superbiorum.

C A P V T II.

De firmo proposito seruando per diem.

I. **O** Mni manè proponendum est, qualiter præsens dies vtilius expendatur. Contra vitia, quæ magis infestant diligentiorè adhibe curam. Quotidiana exercitatio, gratiæ meretur augmentum; & perseverantia boni, ad virtutis culmè ducit agentem.

Fortè

Fortē vltima dies ista: forte nouissima hora: forte cras te nō inueniet. Custodi propositum, tempus negligere noli, nō redit hora transacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cælo victoria sancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignauia praualente. Semper lex Dei in corde tuo versetur, gratiarum actio & vox laudis ab ore tuo non tepescat.

2. Omne tempus cum Deo non expensum, plange velut amissum. Caue otiosos texere sermones, & inutiles circuitus deuita per ades. Stet in ostio cellæ pro signo notabile breue: quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum, inter homines multos. Orto iam die, benedic creatorem cæli & terræ, qui tibi adhuc spatium bene viuendi concessit, & solem suum pro varijs vsibus super te fecit oriri. Christus viuere tibi sit, & cuncta opera tua ad Christi dirige laudē. Ipse spes tua tota & premium æternale, quod expectas: gratiam autem humanam non quæras, nec affectes.

3. Si nō vis decipi, noli laudibus stultis delectari. Nouit Deus cor tuum, quā impurum sit & vanum. Ne credas adulanti: sed potius increpantem ausculta, qui bene consulit, dum tua corripit errata. Habeas semper ad manum orationis vsus, contra omnia aduersantia inuincibile scutum.

C A P V T III.

De eluatione & directione cordis ad Deum.

1. **A**Nte opus externum, prius eleua cor ad Deum. Quicquid boni feceris aut dixeris, memor videlicet, quod sine eo nihil boni poteris facere aut dicere: & si quid feceris aut dixeris, non magnipendas, sed inutilem te seruū veraciter reputabis. Offendit enim oculos diuinę maiestatis, etiam leuis elatio cordis. Vtinā saltem vel vnā diem vel mediam horam cum Deo integre expendas. Heu nimis instabilis es & impurgatus, etiam vbi deuotior esse deberes.

Matt. 21.

2. Opere finito, aut horis persolutis, gratias age Deo de bene peractis: & de negligentijs intercursis, veniam flebiliter pete. Magna ablutio est delictorum, humilis veniæ deprecatio corā Deo & sanctis Angelis eius. Ad singulas horas dic saluationem Angelicam, aut quod facile te recolligat cum Deo, & citius inflammet. *Qui non colligit mecum, (inquit Iesus) dispergit: & qui non est mecum intus collectus, contra me est, vagando in externis.* Hic enim pronior est ad malum, infirmiorque ad resistendum, quia intima sua reliquit & Deum.

3. Nomen Iesu & Mariæ crebrò in ore, semper in corde sit pro solatio

solatio primo. In extremis senties, quantum profuerit tibi amor Iesus internus. Sanctorum quoque nomina, cum reuerentia inuoca & honora. Mira deuotorum experimenta, fidem præbent verbis ostensis: Nec pigeat dicere aliqua suffragia, cum festum agitur in ecclesia sancta. Homo tristis & grauatus, ad amicos accedit sibi magis fideles. Et tu ergo ad Dei Sanctos humiliter accede, & cum bona fiducia necessitatem tuã precãdo reuela. Licet enim modò in magna sint gloria, fuerunt tamen aliquando in miseria nostra. Norunt ergo miseris charitate pleni plenius misereri. Siue intus sis, siue foras trãserit, anima tua in manibus tuis sit semper. Deus autem semper in corde tuo, siue res sint tristes, quoniam iuxta illud Psalmistæ: *Ad Dominum, cum tribulauer, clamasti, & exaudiuit me*: Dominus nobiscum est in tribulationibus. Siue sint lætæ: quia ipse est qui lætificat iuuetutem nostram: ipse est, in quo sincerè gaudendum, iuxta illud: *Lætamini in Domino, & exultate iusti*. Non enim est vera aliunde exultatio. Vnde beata virgo: *Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo*. Vnde & Psalmista: *Redde mihi lætitiã salutaris tui, & spiritus principali confirma me*. Memor ergo sis, si gaudere vis, vt in Domino gaudeas. Nec propositi tui hodierni obliuiscaris, quod (heu) nimis citò per incuriam perit. Oculi tui super vias tuas, quia vbique sunt insidię hostis maligni, ad capiendum animas vagas.

CAPVT IV.

De custodia cellæ, & sensuum exteriorum.

1. **C**ustodi diligenter cellam tuam, & custodiet te. Tutior locus non est seruo Dei in hoc mũdo, quàm latere in secreto: vbi Patrem orēt libera mente, ostio cubiculi clauso, Periculosus semper exitus celle: mansio eius quies deuotissimæ vitę. Qui affuecit cellam suam incolere, citò pacem cordis hauriet, & turbabitur à periculis maximis & multis. Solitudo deuotioris est mater, turba verò conturbat. Christus, qui non potuit impediri in turba, declinauit tamen à turba. Vita solitaria Deo & Angelis grata, pacis semper amica. Qui potest capere capiat, solitarius regnum Dei in silētio habet. Finis religiosi est, omnibus terrenis abdicatis, Deo vacare in puritate cordis, & custodia oris. Fortis, qui contemnit sæculum: fortior, qui vincit seipsum, abnegando omne proprium, propter Christum sponte pauper effectus. Si nõ vis distrahi & ledi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi nõ est commissum, taceat super hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temere iudices tamen facta tibi ignora. Bene delibera antequam loquaris, ne capiaris in verbo.

2. Caue

Psal. 10.

2. Caue à frequenti exitu, & vbi opus non habes, ne accedas. Si obedientia iubet vel utilitas requirit, vade cum decenti disciplina, & citò ad tua reuertere secreta. Foris oculos custodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem affume. Antequam ex eas, orationem pramitte. Pro diligenti custodia via, lege: *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moueantur vestigia mea.* Iesus & Maria sint mecū semper in via. Inter opera tua, memor sis dilecti tui Iesu cuncta cernentis sub coelo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circumspicere multum. Oculi duces sensum citò cor vagum inficiunt. Quid prodest videre, quod non licet habere? Foris sepe hauritur, vnde inferior homo inquinatur. Difficile est res pulchras videre, & non affici visis. Imago semel inspecta, & non statim euulsa, aut noxam generat aut rixam in corde carnali. Ad cauendū ergo laqueos apertos vel occultos, libentius sis intus quàm foris.

Psal. 131.

3. Rediens itaque ad cellam, velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem feruentem & lectionem deuotam. Non enim patitur cella tepidam & ociosam in se diu morari. Flecte statim genua, vel caput inclina ante crucifixum, & saluta præcipuè Iesu matrem Mariam dominam nostram. Dicito attente, & replica sepe hunc versum: *Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Domine bonū est nos hic esse, super omnia desiderabilia terræ, locus enim iste sanctus est. Quamdiu ergo spiritus tuos rexerit artus, sit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec tibi aperiatur paradus celestis. Est enim via breuis de cella ad cælum, si in ea cælicam duxeris vitam.

4. Deinde gestus tuos retracta, quid operatus sis foris & locutus. Plange, quòd tam fragilis sis: quòd leui etiam motu resilis à proposito sancto. Quid lucratus es, si Deum perdidisti propter fabulas? Ecce, sine Deo omnia vanitas: meditari autem de Deo, mira mentis suauitas. Utinam damno tuo erudiaris, ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad te ipsum, licet inquinatus & distractus. Recupera in secreto, quòd in publico foris amisisti. Heu rarò exitus sine periculo, rariùs sine culpa reditur. Reuersus gemens tace, & omnia tibi nociua exclude. Memor sis Dei solius: nec te moueat de cætero spatiandi discursus. Vidi frequenter euagantes, & nullum fructum inde ferentes.

5. Tempore laboris vel scripturæ, ad breues orationes recurre. Rumina ex psalterio versiculū, aut Euāgelicū repete verbū, quòd te cōmonefaciat & tēdiū pellat. Oportet, quòd sis diligēs operator aut deuotus orator: si in Dei seruitio proficere ac perseuerare

con-

contendis. Quamuis igitur sapissimè euagationes patiaris mètis impuræ, ad solita tamen orationum arma, & bonarum meditationum studia, citius te conuerte. Omni die, specialem articulum de Christi passione assume: nec non memoriam beatæ Virginis Mariæ tuis interfere exercitijs, pro deuotione collectis. Libenter sacros codices scribe, quatenus libro vitæ merearis in scribi: & à Christo, pro modico labore, perenni præmio ditari.

CAPVT V.

De horâ surgendi, & officio diuino.

I. **Q**uia religiosus es, idcirco altioribus sanctitatis studijs obligaris. Recedat igitur somnolentia ab oculis, torpor euanescat, & mollities carnis. Virilem animum indue, ad diuinum opus perge maturè. Esto paratus ad singula, quæ noueris facièda: erit enim merces operi tuo magna, & gloria infinita. Cumq; fuerit hora surgendi, ne tardes in lecto, sed assuesce surgere citò: & signa te sanctæ crucis signaculo trino. Recordare verbi Domini Iesu discipulos excitantis: *Surgite (inquit) vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem.* Lege & Pauli verbû: *Hora est iam nos de somno surgere, & aperti sunt oculi nostri surgere ad Christum.*

Luca 22.

Rom. 13.

2. Pulsato ad chorum signo, occurre tēpestiuè cū primis, & loquere cum regibus sanctis: Hoc signum magni regis est. Eamus, & queramus eum. Sta in choro cum metu & reuerētia, & psalle nomini Domini altissime. Sis integrè tibi collectus, ac Deo firmiter intentus. Diligenter ausculta Dei verba, quæ ibi leguntur & cātantur. Noli tēdio vinci, sed coge corpus spiritui seruire. Datur enim frequenter noua gratia deuotè psallenti. Si non ad primum oris tui sonum lectio sapit aut psalmus, expecta Domini gratiā, & perseuera vsque in finem. Veniet incūctanter Dominus, & visitabit desideranter ad se clamantem. Tunc mirabitur & dilatabitur cor tuū in omnibus, quæ audieris & legeris. Et scies, quia multiplex eius lex, & beatus, quem ipse docuerit testimonia sua, ad faciendum ea omni tempore, cum diligentia magna.

3. Inclinationes, & prostrationes, ac alias bonas cōsuetudines, cum omni humilitate obserua, quibus torpentia corda excitantur, ne dormitent præ radio corpore lasso. Nam cuncta, si debite agantur, ad meritum non exiguum computantur. Ipse Dominus noster Iesus Christus, instante hora passionis suæ, flexis genibus & vultu prostrato orauit ad Patrem. Sanctus quoque protomartyr Stephanus, positus genibus pro lapidantibus se supplicauit. Beatus Petrus Apostolus, curuatis in oratione genibus, viduam

Luca 22.

Act. 7.

Act. 9.14

mor-

mortuam suscitauit. Maria Magdalena inclinans se, & prospiciens in monumentum, vidit Angelos sanctos. Sta ergo reuerenter, sicut decet Christi seruum, aut prosterne te humiliter, ut oportet, nil pretereundo que sacra institutio iubet. Pigritiam in sedendo, & lenitatem in eundo vel stando, ubique deuota.

4. Modestiam, cum religiosa hilaritate, prout religioso congruit, moribus ostende. Ne autem distraharis ab astantibus, aut aliquid confusè ibi agentibus perturberis. Respice coram te, & diuinis sic fixè intende arcanis, ut non mouearis diabolico instinctu: cuius astutia sepe confusio fit & risus, ex leui facto & modico tumultu: quod lamentandum est, & omni modo precauendum. In loco sancto temere quicquam agere, impunè non cedit. In presentia Dei & Angelorum frequentia, nil præter diuina cogitare licet, nulla terrena pertractare decet: præcipuè in horis & Missis, ad deuotè canendū & silenter orandum deputatis. Transiēs per Ecclesiam vel cœmeterium, recordare obitus tui diem tibi ignotum. Intuere quoque sepulchra mortuorum, quos sequens in breui, humo simili operiendus, & oblivioni tanquam mortuus à corde tradendus. Terra es, & in terram ibis, hominum pedibus mox conculcandus. Memèto ultimi finis: ecce cuncta velut umbra declinant, & in interitum vadunt.

CAPVT VI.

De refectorio, & cibo sumendis.

Ante pastū
precare pro
defunctis.

1. **A**nte refectiois horam, nō negligas pro benefactoribus & amicis defunctis orare. Hoc enim piū est, & valde salubre. Ad quod teneris, ex debito fraternę charitatis & iure diuino, pro beneficijs tibi impensis. Sicut tibi optas fieri post mortem, ita te nunc exhibeas amicis defunctis, in celebrando & orādo fidelem. In mensa recordare dominicę coenę; quid Christus Dominus egerit & dixerit discipulis suis. Sit prælatus tuus in medio fratrum, tanquam verus vicarius Christi: reliqui fratres conuescentes, sicut Apostoli sancti. Ordo quippe tuę professionis, ex Apostolica vita sumpsit exordiū, ut docet regula beatissimi patris Augustini. Attende sacre lectioni magis, quam epulis sumendis. Et ne appetitus gulę alliciat nimis & increseat, amarum fel Christi & acetum in cruce potatum, tuis poculis intermisce.

2. Ante sumptionem cibi, leuatis oculis mentis in calum, ora cum Propheta: Cibabis nos Domine pane lachrymarū, & potum dabis in lachrymis, in mensura. Modeste & cū timore Dei comedendum est: quia elemosynę fidelium sunt labores egenorum. Semper ad commune refectorium vadas: quia ibi maior animę fru-

fructus, & puriori inde conscientia, cum gratiarum actione prandio facto resurges. Ibi cum debita mensura & maiori disciplina, necessitas sumitur naturæ, & superflua refecantur. Ibi susurrria nullatenus audiuntur, sed verbum Dei sine murmure cum silentio pertractatur.

3. Qui autem in priuato libenter comedunt infirmitate non cogente aut disciplinam fugitant, aut gula vincuntur. Officiales, propter hospites & necessitates urgentes, sapius adesse non possunt. Bonum tamen exemplum in edendo & loquendo, alijs dare tenentur: ne occasione officij liberiores effecti, extra disciplinam tendant, qui ceteros sub disciplina seruare iubentur.

CAPVT VII.

De fabulis & otio vitandis.

1. **P**randio facto ori tuo frenum impone, quia tunc promptior est homo ad loquendum & ridendum. Memor sis pauperis *Luc. 16.* Lazari, ab Angelis in sinum Abrahæ deportati; qui hîc in egestate magna & doloribus vixit. Diues autem delicijs & scurrilitatibus vacans, sepultus est in inferno nunquam inde exiturus.

2. Disce formam vitamque Iesu, in omni humilitate & simplicitate cordis imitari. Tolle quoque quotidie crucem tuam vincendo tuos defectus, ac tentationibus viriliter resistendo. Nam corpore refecto, caro plus tentat, ideo laboribus & studijs est refrenanda diurnis. Si grauiora non potes agere, fac libentissimè parua. Numquam otio vaces, neque fabulis delecteris. Custodiam tibi & bonum exemplum fratri exhibere teneris.

CAPVT VIII.

De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.

1. **I**n omni igitur re facienda intus vel foris, beneplacitum Dei perquire: & eius honorem maiorem, omnibus vtilitatibus tuis præpone. Dum triste aliquid aduersum que occurrerit, ne paucos repentino timore: sed ad Dominum humiliter confuge, qui non *Indith. 6.* deserit sperantes in se. Nam de se præsumentes Deus humiliat, & confundit in sua astutia confidentes. Omnes electi aduersis multis probati sunt, & quotidie probantur, vt in veritate humiliati & purgati in præsentibus, in futuro gloriosius exaltentur.

2. Quando in aliquo excedis, non concidat cor tuum: nec desperes consuetudine praua vel subita commotione deuietus. Sed agnosce reatum tuum, confitereque delictum; proponens firmiter emendare & cauere de cætero, prout oportet. Præsumptuosus

citò desperat in aduersis ; humilis verò contemptus & exprobratus, magis in Deo confidit, oppressusque conualefcit. Qui honores non desiderat, nec propria commoda quærit, securus & gaudens pergit vbique. Angustias patietur, quisquis terrena sectatus.

3. Ex charitate fraterna & obedientia sancta relinque priuata, & fac quæ tibi senseris aduersa. Omnia supplebit Dominus; & multo melius, quàm tu poteris cogitare. Si iniuria tibi fit, pensa quia bene meruisti. Libenter iniurias remitte à quocunq; iniustas, vt Deus iterum tibi cunctas dimittat offensas. Cum audieris aliquem tibi durius loqui, noli contendere verbis austeris; sed patienter fer fratris infirma, & indisciplinatum doce ratione prudenti. *Quis verbo non offendit, ille perfectus est vir*, ait beatus Iacobus. Vtinam tot bona & sancta verba studeas proferre, quot priuata vana dixisti. In recompensatione igitur leuium nocentiumque verborum, tace compunctus, vel loquere solentiori modo prauus.

Iacobi 3.

CAPVT IX.

De examinatione conscientie completorio finito.

1. **S**ero iam factò, examinanda est conscientia de statu defectu hodierni, si solito pigrior vel feruētior extitisti. Non parca tibi ipsi in defectibus corrigendis, sed argue, quæ propria iniquitate commisisti. Tu reus es, tu hæc & illa fecisti. Recogita, quid in choro, quid in Missa, quid in conuentu, quid in mensa, quid foris, quid in cella hodie egisti vel omisisti.

Confessio
oris ex vera
contritione vni-
cus num-
mus no-
ster.

Psal. 31.

2. Quando totum emendabis? Quando satisfacies Deo, & Angelis eius, & hominibus? Debitor es omnium: & ad soluenda debita peccatorum, vix vnum habes integrum nummum. Quis est iste nummus? Confessio oris, ex vera contritione cordis. Loquere ergo cum Propheta, pro venia impetranda: Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno. Siquidem tempus magis opportunum ad recollectionem cordis, varijs occupationibus per diem distracti, videtur esse hora completorij, ad quietem sanctæ vacationis pro serenatione conscientie purgandæ deputata.

Matt. 5.
& 25.

3. Væ illi, qui hanc horam negligenter præterit, & de die in diem, de hora in horam locutiones protrahit; & statum cordis moresque & actus vix semel in die examinat, quod omni hora facere necessarium foret. Quamuis enim tu negligas intima tua discutere, Deus tamen nil patietur inultum abire. Vsq; ad minimum namque quadrantem, exiget talentum tibi commissum. Dedit siquidem unicuique sensus, & legem vitæ ac disciplinæ

con-

constituit ad bene agendum, & ad meliora semper proficiendum; nullum verò tempus otiosè vaneque consumendum. Ad te ipsum vel serò reuertere miser homo, totus deditus externis; qui ignoras, quando vehiet Dominus, & quàm velox tibi instat exitus mortis.

CAPVT X.

De scrutinio conscientia in speciali.

1. **Q**uoniam igitur *iustus in principio sermonis accusator est sui*; *Prout. 12.* ideo diligentius perscrutanda est quotidiana conuersatio in speciali. Stultus odit increpationes, vanus non curat, superbus se exultat, piger dissimulat, dissolutus irridet. Sapiens verò vias suas considerat, præterita retractat, futura præcogitat, vitia exhorret, scripturas amat, precibus infudat. Doce sapientem, & amabit te. Securus in bonis ambulat, si mala non lateant.

2. Capitulum culparum ergo tibi noueris diligentissimè esse seruandum. Multi computant pecunias & expensas rerum, pauci conscientiam & negligentias temporum discutunt: ideoque magis deficiunt, quàm proficiunt. Loquuntur bona, & non faciunt: detestantur mala in alijs, seipsos autem negligunt in multis. Tu verò aliter institutus es. Et si verè proficere velis, omni vespere te discutere non omittas. Quod si feceris, renouaberis spiritu mentis, & pacem habebit tabernaculum tuum. Secure dormies, & non erit qui exterreat quiescentem in Christo. Mirum valde & tremendum nimis, quòd quis audeat ire dormitum, aliquo graui delicto occupatus, nec compunctus neque confessus. Proh dolor, plures percepi tu sua malitia & peccatorum facibus, subita morte extinctos, & omni amicorum solatio destitutos. Ad cauendam ergo detestabilem negligentiam in examinatione conscientia propria, de omni verbo & opere iudicium tibi hora congruenti statue, & rationem villicationis tuæ à teipso exige strictè. Serue male & piger, dic qualiter hunc diem expendisti?

3. Ecce notaui, quòd hodie suscitatus, non statim alacriter surrexisti, pigritasti in lecto, vix ad vltimum signum te crexisti, & post alios tardior venisti. Non cantasti fortiter, nec attendisti diligenter. Vana retractasti, & præ inopia deuotionis etiam dormitasti. Accelerasti ad finem & ad lectū, & hoc mihi valde est suspectū; quia sicut impræparatus chorū intrasti, sic in deuotus existi. Verba multa pròpsisti, paruum fructū retulisti. Tardè etiā hodie ad opus accessisti, acediosè laborasti. Locutus es inutilia, interrogasti curiosè, iudicasti suspiciosè, risisti sepe dissolutè, detraxisti, comotus fuisti. Corde & oculis euagatus es in choro, in mēsa, & modicum ad lecta attendisti. Secularia verba cautè auscultasti;

verba Christi & sanctorum dicta malè retinuisti. De cibo & potu cogitasti, & auidè comedisti. Gaudius es de melioribus feroculis, desiderasti ampliùs, de vilioribus murmurasti. Non fuisti patiens in modico defectu, nec continens à meliori, sed magis quàm fratri assidenti id adaptasti. Quæsiuisti te in paruis, & maiora (scilicet fidelitatem & charitatem) perdidisti. Negligenter horas legisti, sine deuotione, sine debita attentione, & sine distincta prolatione verborum.

4. Vide vbi corruisti, & desine superbire & gloriari de bonis à Deo perceptis. Gemens deplora interioris hominis statum, multis passionibus implicatum. Scrutare abscondita cordis, si ira, inuidia, si concupiscentia, si auaritia, si impatientia aut tristitia permouit & superauit. Nec solum de malis peractis inuestigandum est, sed etiam de bonis neglectis perquirendū. Si beneficia Dei cū gratiarum actione cogitasti. Si pro amicis & aduersarijs orasti, reuerentiam prælato, & minoribus fratribus dulcedinem charitatis exhibuisti. Si infirmis & tentatis compassus fuisti. Si petenti auxilium, si mœrenti solatium impendisti. Si denique honorem Dei simpliciter & purè quæsiuisti. Si humanam laudem strenue vitasti. Si propriam voluntatem promptè abnegasti; si te nulli prætulisti. Si patienter correctiones accepisti; si pœnitentiam iniunctam humiliter implesti. Si nemini molestus fuisti; si læsè elementer indulxisti; si ab iniuriato veniam postulaisti. Si deuote celebraisti, si attentè cantasti; si pertinax non fuisti. Si ad humilia opera festinasti; si contemptus non contraxisti. Si malum pro malo reddere non cogitasti, sed in bono malum vincere studuisti. His sacris scrutinijs mens tua inuigilet: istis se frequenter discipiat, increpet, & emundet; vt gratiam cautè conserues, amissam recuperes, & ad spiritualem profectum vehementius inciteris, desinens omne malum, quod hac die perpetrasti.

CAPVT XI.

De hora dormitionis & nocturna quietis.

1. **N**tequam vadas dormitum, bona meditatione & oratione te studeas præmunire. De passione Domini vel futuro iudicio, quod te magis compungit, seriosè memento. Inuoca Iesum & Mariam, & Angelos sanctos; vt te custodiant, ac illusiones nocturnas à te longius repellant; ne sit somnus tuus bestialis, sed sobrius, pudicus, & quietus. Ad sobrium somnum iuuat bona custodia cordis ac sensuum per diem. Quæ enim vigilando exercetur, horum imagines in somnis libenter apparent. Signa frontem, os, & pectus: vt Deus cor tuum ab omni malo præseruet, renesque confringat.

2. Sit lectus tuus velut sepulchrum, in quo quieturus es modicum, paulo post iterum surrecturus ad vigiliis & Dei laudes celebrandas. Quanto præparatius transis dormitum, tanto expedior eris ad surgendum. Deuotos hymnos & Psalmos rumina corde & ore, donec incipias suauiter obdormire. Verbum Christi in cruce vltimò dictum, in memoriam mortis eius & expirationis, tribus vicibus lege, sursum ad cælum oculis eleuatis: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus verisatis*, per filium tuum maximæ charitatis. Lucæ 23.
Psäl. 39.

3. Honestè & verecundè membra tua componas, nuditatem veles; nec crebro te vertas, sed quietè & custodirè iaceas; memor Christi cruce pendendis, qui in patibulo, non in molli lecto moriens obdormiuit.

4. Si caro titillat, si tetra imago incidit, si queuis alia passio mouet, nec quiescere te finit; ad orationem conuertere, signum crucis tibi imprime, flagellum, coronam spineam, lanceam, ac totam armaturam crucifixi oppone; ante cuius virtutem non potest hostis stare malignus, nec tentationis illusio perdurare. Adhibe quoque ignem æternum, supplicia sanctorum martyrum, confessorum constantiam, & virginum fortia trophæa. Attende lapides Stephani, craticulam Laurentij, fustes Marcelli, ungulas Vincentij, vepres & vrticas Benedicti, flammam sanctæ Agnetis, rotam Catharinæ, acutissimas testulas Agathæ, bullientes aquas Cæciliæ, lachrymas, amorem, contritionem, & pœnitentiam Mariæ Magdalenæ: dentes bestiarum, horridos carceres, nec non dura vincula pedum sanctorum. Sic Deo iuuante, & ista te cogitante, ignem igne superabis, diabolum confundes, Sanctos honorabis, & in pace Christi dormies & requiesces.

CAPVT XII.

De virtute sanctæ obedientiæ.

Securissima via ad cælum est stare in obedientia, & viuere sub disciplina, nec propria vti libertate. Qui perfectè se subijcit homini propter Deum, dabit ei Dominus gratiam specialem in præsentibus, & exaltabit eum in gloria sanctorum. Tamdiu erit lis in homine, quamdiu manserit in propria voluntate. Deus sufficiens est causa & ratio, ad obediendum prælati nostris. Multo tutius est obedire, quàm præcipere.

2. Citò erit in pace, qui citò se subijcit & obedit. *Vir obediens* Prou. 21.
loquitur victorias, ait Sapiens: & qui recalcitrat, stimulum patitur & cadet. Si vita alicuius prælati non est ita perfecta & laudabilis, sicut status & ordo requirit, tu tamen bene facis obediendo

in bono; quia non ab homine, sed à Deo præmium accipies. Disce præsentem, quem habes, sufferre patienter, vt mitius feras sequentem. Si huic non haberes, forsitã duriorem sustineres. Oportet te vnum habere, nec pro tuo libitu inuenies aliquem, etiam si plures fueris perferutatus. Bonus discipulus tam malum magistrum non habuit, quin ei in bonum cesserit, quòd humiliter obtemperauit.

3. Exemplis igitur Christi & sanctorum eius, studeas simpliciter & purè obedire propter Christum, propter conscientiam & bonam famam, propter pacem cordis & æternæ vitæ gloriam promerendam. Nemo tam quietè viuit, nemo tam securè moritur, sicut verus obediens, & in omnibus Deo & hominibus subiectus. Hoc tribuat munus, qui regnat trinus & vnus. Amen.

A L I A
SPIRITUALIA EXERCITIA
VIRI RELIGIOSI.
CAPITA HVIVS LIBELLI.

B reuis admonitio spiritualis exercitij.	Cap. I.
De oratione.	II.
De dilectione.	III.
De operatione.	IV.
De choro.	V.
De vigilijs matutinis.	VI.
De meditatione post matutinas.	VII.
De custodia celle.	VIII.
De exitu ad laborem.	IX.
De obedientia, & humili responsione.	X.
Ad quid omnia exercitia sint dirigenda.	XI.
De refugio ad Deum semper habendo.	XII.
De meditatione passionis Christi.	XIII.
De viri confidentia in Christo.	XIV.
De commendatione celle.	XV.
De contemptu consolationum terrenarum.	XVI.

C A P V T I.

Breuis admonitio spiritualis exercitij.

1. **A**B exterioribus peruenitur ad interiora, ab inferioribus ad superiora, à corporalibus ad spiritualia. Paulatim proficit homo